

SZOCIALISTA HAZAFISÁG, PROLETÁR INTERNACIONALIZMUS — TANÁRKÉPZÉS

DR. NAGY ANDOR

(Közlésre érkezett: 1975. január 20.)

„Magyarországon ma az a forradalmár, aki a szocialista építőmunkát történelmi távlatokra tekintő tudatossággal és éppen ezért szívós, mindennapi tevékenységgel szolgálja. Ez egyben a szocialista világrendszernek, a kommunista világmozgalomnak a támogatását is jelenti.”

Aczél György

„Fejlődésünk jelenlegi szakaszában különös fontossága van a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus helyes, marxista—leninista megítélésének...” olvashatjuk az MSZMP Központi Bizottsága mellett működő Kultúrpolitikai Munkaközösség 1974. szeptemberében megjelent állásfoglalásának bevezetőjében. A helyes ítélet kialakításában viszont nagyon jelentős szerepet nyer e fontos dokumentum. Számos lényeges kérdés foglalkoztatja jelenünket, válaszadásra ösztönözve, de ezek között is megkülönböztetett helyen szerepel a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus.

Igazolja megállapításunkat az a tény, hogy Egerben 1974-ben már hetedik alkalommal rendeztek olyan országos tanácskozást, melynek célja e probléma kibontása, a különböző rétegeket, tudományterületeket, ideológiai munkák irányítóit foglalkoztató kérdések megválaszolása. Jellemző ezekre a tanácskozásokra, hogy bárhonnét is indultak el az évek során a referensek, bárhogyan is exponálták a témát, bármilyen nézőpontra át világították meg a szocialista hazafiság, proletár internacionalizmus problémáját, egy ponton mindig találkoztak. Ez a pont a nevelés volt.

Nem véletlen, hogy a már idézett állásfoglalás is több vonatkozásban utal az oktató-nevelő munka szerepének fontosságára, mint ahogy az sem véletlen, hogy felsőoktatási intézmények KISZ-szervezetei, -oktatói is igyekeznek egyre többet tenni e téren. Mögöttünk van a KISZ Központi Bizottsága Egyetemi—Főiskolai Tanácsa Nevelési Bizottságának két fontos országos diákszemináriuma, mely nagyon behatóan vizsgálta a felsőokta-

tási intézményekben folyó ilyen irányú nevelőmunkát. Megjelent számos olyan tanulmány, mely a szocialista hazafiság, proletár internacionalizmus kérdéseivel foglalkozik, közöttük dr. Király István kötete Hazafiság és forradalmiság címmel, melynek megítélése egyáltalán nem egyértelműen pozitív, ahogyan arra rámutat Pozsgay Imre: A fogalmak tisztázásáért címmel a Népszabadság 1975. január 8-i számában.

Az egyetemeken, főiskolákon klubrendezvények, vitakörök témájaként szerepel, egy-egy filmankét vagy tévéjáték kapcsán újra meg újra felmerül úgyszólván, mint „kényes kérdés”, mely összefüggésbe hozható napjaink politikai problémáival, etikai kérdéseivel, a generációs ellentétekkel éppen úgy, mint nevelési vagy gazdasági gondjainkkal.

A rádió és a televízió is számos műsorával, sorozatával (pl.: „Nem térkép e táj”) direkte, vagy indirekt úton igyekszik hatni a szocialista hazafiság, a proletár internacionalizmus szellemében.

Különös figyelmet érdemel e téma ma, amikor a felszabadulás 30. évfordulóját köszöntjük, amikor helyi és országos rendezvényekre, megemlékezésekre, ünnepségekre kerül sor, melyek jó szolgálatot tehetnek a közös ügynek, de ugyanakkor újabb problémákat is szülhetnek.

Különösen fontos foglalkozni azzal a pedagógusképző intézményekben, az új ember kovácsát képező műhelyekben, melyek hallgatósága a jövő pedagógustársadalmát alkotja, annak a rétegnek biztosít utánpótlást, melynek hivatásából adódóan is szent kötelessége a szocialista haza és a proletár internacionalizmus szellemében való nevelés.

Vajon, hogy állunk e téren mi ma az egri Tanárképző Főiskolán, hogyan értékelhetjük, a pedagógusjelöltek vélekedését, állásfoglalását, tetteit szocialista hazánkkal, illetve a proletár internacionalizmussal kapcsolatban? Az őszinteség arra késztet, hogy nyíltan valljunk problémáinkról is, hiszen ha hallgatunk azokról, maguktól nem oldódnak meg. Nyílt színváltásra, a problémák őszinte feltárására, önvizsgálódásra ösztönöz bennünket az állásfoglalás is.

A dokumentum nyilvánvalóan minden olvasóban számos gondolatot ébresztett. Ez a dolgozat is egy olvasó gondolatait summázza.

Nevelés — szocialista hazafiságra nevelés — főiskolai ifjúság

Nagyon sokan — főleg a nyugati országokban — vélekednek úgy, hogy az egyetemek, főiskolák hallgatósága olyan felnőtt emberekből áll, kiket már nem kell, illetve nem lehet nevelni, hogy a 18—25 éves fiatalok olyan kialakult személyiségek, kikre a legintencionálisabb nevelési tényezők is hatástalanok.

A fentiekkel szemben közismert az a megállapítás, hogy még az idősebb emberek is alakíthatók. A permanens nevelés lényege éppen abból a felismerésből következik, hogy az embert érő hatások életünk végéig formálják személyiségünket. A hatások milyenségétől függően módosul a jellem, a személyiség erkölcsi arculata, világnézete.

Az előzőekkel szemben éppen az a megállapítás látszik helyesnek, hogy különösen fontos feladat vár nevelési vonatkozásban a felsőoktatási

intézményekre, hiszen az azokban nyert hatások nagymértékben befolyásolhatják a már nem gyermek, de még nem felnőtt személyiségek alakulását. Ez az általánosított vélemény vonatkozik az erkölcsi töltésű hatásokra, s ezeken belül a szocialista hazafiság, a proletár nemzetköziséggel kapcsolatos állásfoglalás kialakítására is. Vonatkozik az agrármérnökképző intézményekre éppen úgy, mint a számítástechnika, vagy az atomfizika jövőbeni művelőit képzőkre, hiszen valamennyi felsőoktatási intézményünkben kommunista szakemberképzés folyik. Mégis talán mindenekelőtt a pedagógusképző intézményeknek kell megvalósítani maradéktalanul az ifjúság nevelésének feladatait, így a szocialista hazafiságra nevelést is, hiszen a pedagógus példaadó szerepe közismert!

A Ho Si Minh Tanárképző Főiskolán végzett egyik vizsgálat során a megkérdezett hallgatók szinte egybehangzó véleménye arról tanúskodik, hogy világosan látják a rájuk váró rendkívül összetett, sokrétű feladatot, de ugyanakkor látják azt is, hogy mit kell tenni annak érdekében, hogy képesek legyenek a feladatok megoldására. Érdekes néhány véleményt idézni ezzel kapcsolatban:

„Bennünket, pedagógusjelölteket különösen érint ez a probléma, mivel a jövő nemzedékét, a gyermekeket kell majd szocialista hazafiakká nevelnünk. Ehhez viszont minket kell először szocialista hazafiakká nevelni.” (L. Zs.)

„A szocialista hazafiságra nevelést elsősorban az iskolai tömegszervezetekkel kell megvalósítani... A KISZ-ben nálunk most nagyon jónak tartom, hogy önálló feladatvállalásra van lehetőség, mindenki megtalálhatja a maga helyét, a számára legérdekesebb feladatot végezheti... Tudatosítani kell az egyénben, hogy ne csak egyéni érdekeit tartsa szem előtt, hanem a társadalomét is. Pontosan a főiskolásoknak kellene ezt legjobban látni és érezni, hiszen nekünk kell majd erre nevelni a gyermekeket.” (H. M.)

„A szocialista hazafiságra nevelés főiskolánkon is fontos feladat, mert mi a jövő pedagógusai fogjuk majd ezt a munkát tovább folytatni.” (K. E.)

„A szocialista hazafiság kérdése nagyon fontos a fiataloknál. Itt a főiskolán is — helyesen — nagy jelentőséget tulajdonítunk e problémának.” (S. E.)

„A szocialista hazafiság kialakítása az ifjúságban fontos cél, és ez nekünk, leendő pedagógusoknak, az itt szerzett tapasztalatok átadása fontos feladat lesz... A főiskolán vált tudatossá teljes egészében bennünk, hogy mi is a szocialista hazafiság.” (V. L.-né)

„Nagyon fontos feladat a felnövekvő nemzedék nevelése. Ezt a feladatot nekünk kell megvalósítani, ha kikerülünk tanítani. Munkánk azonban akkor lesz eredményes, ha magunk is rendelkezünk azokkal a tulajdonságokkal, így a szocialista hazaszeretettel és proletár internacionalizmussal, melyre nevelnünk kell. Mi, akik az egri főiskolára jöttünk tanulni, tisztában vagyunk azzal, hogy a mi hazafiságunk elsősorban azon mérődik le, hogy hogyan készülünk fel általános iskolai tanári munkánkra.” (P. Zs.)

„A tanárképzés feladata az, hogy olyan pedagógust adjon a társadalomnak, aki az ifjúságot — többek között — szocialista hazafiságra ne-

veli. Az egri főiskola sokat tesz azért, hogy ilyen pedagógusokat képezzen.” (M. M.)

Főiskolánk nevelő tevékenységének eredményességét valóban számos tény jelzi, jóllehet az utóbbi években felduzzasztott hallgatói létszám nem válik előnyére a nevelésnek sem. A jelöltek általában becsülettel készülnek leendő hivatásuk mesterségbeli tudásának megszerzésére, helyt állnak különböző akciókban, sikeresen szerepelnek helyi és országos rendezvényeken, növelik főiskolánk jó hírnevét bel- és külföldi kirándulásaik, tanulmányútjaik során is. Elégedettek azonban annak ellenére sem lehetünk, hogy a tanszékek a főiskolai KISZ-bizottság és egyéb tényezők által kialakított és a gyakorlatban bevált nevelési program megvalósítása valóban közös ügygé vált az egri főiskolán, jóllehet eleve számoltunk azzal, hogy nem minden hatás intenzitása lesz azonos.

Jelenünkben, szocializmust építő korunkban, mely társadalmunk történelmi fejlődésünkben átmeneti időszakot jelent, számos olyan probléma merül fel, melyek megoldása az eddiginél is több energiát, nagyobb hatékonyságot kíván. Csak jelzésként utalnánk arra, hogy a közösséggé fejlődés folyamatában milyen káros kontrasztként jelentkezik a kispolgári szemlélet különböző megnyilvánulása, az egoista törekvések újbóli feltűnése, vagy a munkára nevelés feladatainak végzése közben jelentkező ún. „egs szemlélet” megjelenése, illetve a szocialista hazafiság, proletár internacionalizmussal szemben fel-felbukkanó nacionalista, sovinszta, szovjetellenes, kozmopolita nézetek.

Örömmel tapasztalhatjuk, hogy főiskolánk ifjúsága éberén figyeli a világ folyását, egyre jelentősebb aktivitást tanúsít a bel- és külpolitikai kérdések iránt. Ez a tény, mely megmutatkozik hallgatóinknak a napi politikai eseményekre történő reagálásában is, az eszmei-politikai nevelő munkánk eredményességeként is értékelhető. Megállapítható azonban az a tény is, hogy olykor problémaként jelentkezik történelmi hagyományaink, évfordulóink, a nemzetközi szocialista mozgalom eredményeinek alábecsülése, osztályszemléletet nélkülöző megítélése, a ma forradalmiságának értelmezése, a szocialista hazafiság, proletár internacionalizmus mai tartalma, a két fogalom kölcsönös egymásra utalt kapcsolata... Ez utóbbi jelenség elsősorban azzal magyarázható, hogy ideológiai munkánkban, nevelésünkben időnként csak egy-egy oldal kerül előtérbe a másik rovására. Közismert, hogy az ellenforradalmat megelőzően a nemzeti szempontokat meglehetősen elhanyagoltuk. Nem véletlen, sőt egyenes következmény, hogy az ellenforradalom propagandagépezete pontosan arra alapozott, túlhangsúlyozva a nemzeti jelleget.

Az is természetes, hogy másképpen vetődtek fel a problémák 1956 előtt, és az ellenforradalom napjaiban, és másképpen ma, a különböző rétegek is más-más véleményt fogalmaznak meg. Az azonban, hogy élnek ezek a problémák ma is, ha másképpen is mint akkor, alig lehet vitás. A felsőoktatási intézményekben is találkozhatunk azokkal különösen egy-egy nemzeti ünnepre készülve. A problémák feloldását, a kérdések helyes megválaszolását segíti a most megjelent dokumentum. Hivatkoznunk kell azonban arra is, hogy a szocialista hazafiság, proletár internacionalizmus helyes értelmezése az 1974-es állásfoglalást megelőzően az 1959-es doku-

mentumban (A burzsoá nacionalizmusról és a szocialista hazafiságról) és az 1972. januári országos propagandatanácskozáson is már megfogalmazást nyert.

Állásfoglalás — szocialista hazafiság, proletár internacionalizmus

Az 1972-es propagandatanácskozáson fogalmazódtak meg a következő gondolatok: Eredményeink megbecsülése és mértéktartóan büszke tudata a szocialista hazafiság elválaszthatatlan szerves része. Nem igazi hazafi az, aki nem büszke a szocializmus vívmányaira, aki nem harcol azok elismeréséért, és aki nem büszke arra, hogy népünk az emberi haladás élvonalába került. S mert a szocializmus valósága elválaszthatatlan nemzeti létünk elmúlt több mint negyedszázadától, és mert a szocializmus nemzeti létünknek nemcsak jelene, hanem jövője is, ezért nem lehetséges szocializmus hazafiság nélkül.

Az állásfoglalás ugyanerről a kérdésről a következőket tartalmazza: „A szocialista nemzet valóságos, az egész népre kiterjedő közösség. Olyan osztályok, rétegek közössége, amelyben a meglevő, de nem kibékíthetetlen érdekellentétek az alapvető érdekek azonossága révén a társadalom egészének javára folyamatosan feloldhatók. Vezető ereje a munkásosztály, amelynek osztályérdekei, történelmi céljai és eszméi magukban foglalják és kifejezik a többi dolgozó osztály és réteg érdekeit is. Osztályalapja, fejlődésének döntő tényezője a munkás-paraszt szövetség...”

A szocialista nemzet — a munkásosztály harcának internacionalista jelleg következtében — a szocialista nemzetek tágabb közösségének is tagja...

A szocialista hazafiság tartalmának egyik legfontosabb és legidősebb vonása a nemzeti és a nemzetközi érdekek történelmi újszerű kapcsolata...

Mind az egyes szocialista országok, mind a szocialista közösség politikájában egyszerre vannak jelen nemzeti és nemzetközi érdekelemek.” (A szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus időszzerű kérdései. Társadalmi Szemle 1974. X. 33., 34., 35.)

A többek között politikai gazdaságtant is tanulmányozó hallgatóinknak alig szükséges bizonyítani, hogy korunkban megnövekedett a szocialista gazdasági integráció jelentősége és lehetősége. Azok a ferde, a valóságot szándékkal torzító és azokat propagáló híresztelések, nézetek, melyek pl.: a külkereskedelmünkkel kapcsolatban is sokáig szították a szocialista országok elleni tüzet, jó részt elültek. A különböző vitakörök, klubrendezvények, kollégiumi beszélgetések, melyeknek korunk gazdasági problémái alkotják a témáját, helyes mederben zajlanak, ész-érvekre, tényekre alapoznak. Arra a dokumentumban is megfogalmazott tényre hivatkoznak, hogy mivel képtelenek vagyunk mindazt előállítani, ami a termelés folytatásához, bővítéséhez, valamint az egyre növekvő fogyasztási igények kielégítéséhez szükséges, gazdasági partnerekre vagyunk utalva. Körünkben az is egyértelműen fogalmazódik meg, hogy partnerünknek elsősorban a Szovjetunió tekintendő, mellyel tengernyi szál fűz össze. Ez pedig egyben

arra a tényre is rámutat, hogy különösebb probléma e téren sincs. Köztudomású ugyanis, hogy a Szovjetunióval való kapcsolatunk értelmezése a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmusnak is értékmérője.

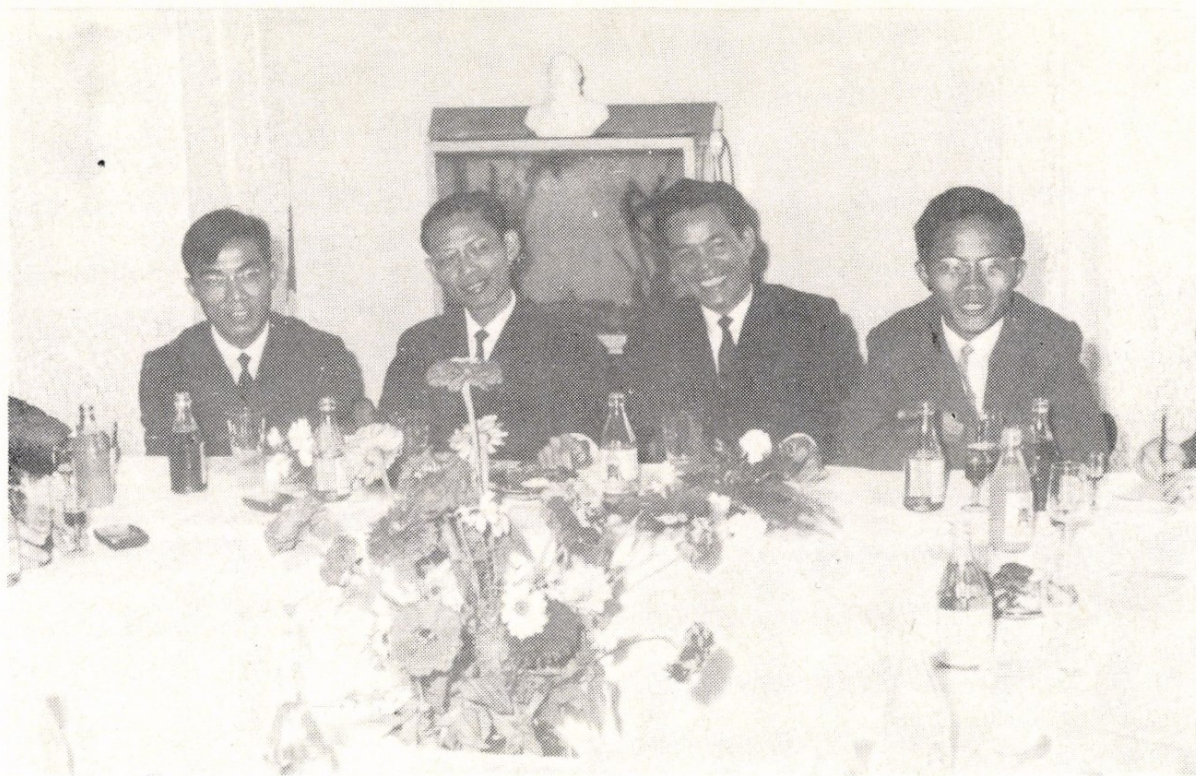
Főiskolánk szerencsés helyzetben van több vonatkozásban. Orosz tan-
székünk oktatói és elsősorban az orosz szakos hallgatók, valamint a köz-
zeimúltban kitüntetett MSZBT önálló főiskolai csoportja a motorjai azok-
nak a rendezvényeknek, akcióknak, amelyek célja a Szovjetunióval való
viszonyunk, baráti kapcsolatunk további elmélyítése, a Szovjetunió ered-
ményeinek, sikereinek ismertetése.

Vietnami ünnepi rendezvény főiskolánkon

Főiskolánk névadója, a névadó kultuszának ápolása, a vietnami hall-
gatók jelenléte intézményünkben internacionalista elkötelezettséget, illet-
ve újabb színfoltot jelentett és jelent nevelésünk gyakorlatában. Egy föld-
rajzilag tőlünk távol élő, de eszmei szempontból velünk azonos platformon
álló, nagyon sokat szenvedett néppel való testvéri kapcsolat kialakítása és
állandó fejlesztése akár intézményi szinten nagyon jelentős, hiszen a szép
elképzelések megvalósíthatóságát bizonyítják.

Oktatóink és hallgatóink nap, mint nap vizsgáznak „szocialista haza-
fiságból” akkor is, amikor minden támogatást biztosítanak a vietnami hall-
gatók zavartalan tanuláshoz, amikor azon fáradoznak, hogy otthonná vál-
jon számukra ez a távoli táj, barátokká az előbb még ismeretlen, nagyon
is idegen ember. Vizsgáznak a hallgatóink akkor is, amikor különböző ak-
ciókat szervezve fizikai munkát végeznek azért, hogy az így nyert pénzt

Vietnami delegáció fogadásán

Vietnamba küldjék kórházra, iskolai felszerelésre stb. S ez már valóban tettekben testet öltő hazafiság és az internacionalizmusnak olyan aktív megnyilvánulása, melyet érzelmek motiválnak, olyan tettek, melyek újabb érzelmeket alakítanak, régieket erősítenek.

A mindennapok gyakorlata is jól illusztrálja azt a megállapítást, hogy a szocialista hazafiság, proletár internacionalizmus nemcsak elsajátítandó elmélet, de sokkal inkább egyre magasabb szinten megvalósuló gyakorlat. Az igaz hazafiság valóban ilyen és ehhez hasonló tettekben nyilvánul meg. Fokmérője a mához, szocialista jelenünkhöz való viszony, az érte való küzdelem, ha kell áldozatvállalás. Hazafinak lenni ma azt jelenti, hogy tevékenyen kell részt venni a szocializmust építő nép áldozatos munkájában és dolgozni a nemes célok megvalósulásáért, a nép szebb, jobb és boldogabb életéért.

A hazafiság alapja a mindennapok teendőinek becsületos elvégzése, ami hallgatóink számára a képzésben való folyamatos, aktív részvételt jelenti elsősorban, de jelenti azt a társadalmi tevékenységet is, mely, ha kell fizikai munka. Főiskolánk hallgatóságára jellemző, hogy általában nagyon komolyan veszi feladatát, tudatosan készül választott élethivatására, de jellemző az is, hogy szívesen vesz részt a városépítés nem könnyű munkájában. Nyaranta építőtábori szervezésben fejlesztik Eger új városrészét, melynek neve is szimbólikus, proletár internacionalizmusra vall, hiszen a testvéri Csuvas Köztársaság fővárosával, Csebokszarival azonos. Évek óta itt gyűlnek össze a nemzetközi építőtáborban azok a fiatalok, kik a piHENésre szánt idejükből áldoznak önkéntesen a városépítő munkának.

Hallgatóink szívesen veszik ki részüket egyéb társadalmi tevékenységből is. Jó példa erre 1974 novembere, amikor is a kedvezőtlen időjárás következtében már-már pusztulásra volt ítélve a szépnek ígérkező szőlőtermés, ami nemcsak azt a veszélyt jelentette, hogy kevesebb lesz jövőre az egriek bora, de egyben azt is, hogy a nagyon értékes exportlehetőségtől fosztja meg az időjárás népgazdaságunkat. A KISZ-bizottság felhívására egy emberként indult el a főiskola egész hallgatósága a rendkívüli kedvezőtlen időben az egyáltalán nem könnyű társadalmi munka végzésére. Sajnos azonban ez esetben sem sikerült minden úgy, ahogy szeretnék volna fiataljaink. Kritikai észrevételeik helytállóak, figyelmet érdemlők: „Sokan félvállról veszik a társadalmi munkát, esetleg noszogatásra részt vesznek azon, de akkor sem dolgoznak úgy, ahogy elvárják tőlük. Ezért fejleszteni kell az öntudatot. Tudatosítani kell az egyénben, hogy ne csak saját érdekeit tartsa szem előtt. Pontosan a főiskolásoknak kellene ezt a legjobban látni és érezni, hiszen nekünk kell majd erre nevelni a gyerekeket.” (H. M.)

„Jobb szervezéssel nagyobb teljesítményt lehetett volna elérni, bár voltak más befolyásoló tényezők is. Így például az, hogy nem ismertük munkánk eredményét, holott az az aktivizálás egyik eszköze. Ha tudjuk, mi a munkánk közvetlen célja, azt hiszem mindenki igyekszik jól dolgozni.” (M. I.) „A társadalmi munkánál azt észlelhetjük, hogy nem elég jó a szervezés. A hallgatók jól szervezett társadalmi munkán aktívan, lelkiismeretesen, jókedvvel dolgoznak.” (N. É.) „A szocialista hazafiság szép példája lehetett volna a nemrégien lezajlott szüret. Sokan voltak azonban, akik nem úgy dolgoztak, ahogy azt elvárták volna tőlük. De az is igaz, hogy sokuk lelkesedését letörte a szervezetlenség.” (V. L-né) A társadalmi munka nevelő hatása pedig rendkívül jelentős lehet, hiszen a hazához, a társadalmi viszonyokhoz való kötődés az által növekszik, hogy milyen felelősséggel veszünk részt a társadalom alakításában. „A fiatalok jobbat akarása társadalmunk fejlődésének nélkülözhetetlen lendítő ereje” — írja Aczél György: *Eszmének erejével* című tanulmánykötetében (Kossuth Kiadó, 1971. 312.). Nagyon egyet kell érteni azzal a megállapítással, hogy az ifjúság kész tenni a jelen, a jövő érdekében, de a szólamok nem hatnak rá.

Az aktivitásra, tette serkentés újabb indítékot nyert az ifjúság körében az ún. KISZ egyéni vállalások rendszerének bevezetésével. Minden fiatal a vállalásával értékelhető, hiszen az már rámutat arra, milyen erőfeszítést kíván tőle, mennyivel gazdagítja önmagát, illetve a mozgalmi életet... sokkal inkább értékelhető azonban az önként vállalt munka elvégzése után.

Számos hallgató véleményét tükrözi a következő „vallomás”: „Én az egyéni vállalásos KISZ-munkát szerencsésnek tartom, mert így mindenki — ha még egy feladatot is —, becsülettel elvégzi, lelkiismeretesen foglalkozik a vállalt munkával és annak problémáival. Én is egyik feladatnak vállaltam a politikai totóba való benevezést. Eleinte csak azért, hogy ez is legyen, de most már nagyon érdekel, hiszen így valóban tanulunk is, tehát a magam számára is hasznos munkát végzek, megismerem a politikai élet aktuális kérdéseit... (S. E.)

Amennyiben igaz az a megállapítás, mely szerint a szocialista hazafi-

ság cselekvő hazafiság, állandó készenlét a szocialista haza építésére, fejlesztésére, tényekkel igazolható, hogy főiskolánk ifjúsága jó úton jár, helyes nyomot követ.

A hallgatói aktivitásnak új lendületet adott a felszabadulási évforduló is. Az egyik kiemelkedő akciót a Magyar Televízió szervezte. Azt a célt tűzte ki a négy tanárképző főiskola ifjúsága elé, hogy az évfordulóval kapcsolatban ismerjék meg szűkebb hazájuk közelmúltját, elsősorban három évtizedes fejlődését és kisebb csoportokat alkotva, egy-egy városhoz kapcsolódva, mutassák azt be a „Hazai esték” műsor keretében a televízió nagy nyilvánosságának. Főiskolásaink példamutató szorgalommal vettek részt a televíziós sorozat előkészítésében és lebonyolításában is. Alkalmról-alkalomra bizonyították szűkebb hazájuk, lakóhelyük ismeretét, szeretetét. Egy percre sem feledkeztek meg arról, hogy honnét indultunk és hová jutottunk el.

Főiskolánkon számos egyéb akció szerveződött az 1974/75-ös tanévben. Ezek közül egyet emelnék ki csupán, mely városunk felszabadításá-

„Hazai esték” gyöngyösi adásán

nak 30. évfordulóján hirdettünk meg „Egri főiskolások a közművelődésért” címmel. E mozgalom célja az, hogy az MSZMP közművelődési határozatának szellemében a főiskolai ifjúság is keresse meg a lehetőségeket, használja ki azokat, tegyen meg minél többet népünk műveltségének fejlesztése érdekében. Az akció keretében számos kulturális rendezvényre került sor a megye különböző helységeiben, elsősorban falvaiban. A tudományos ismeretterjesztés gazdagodott azzal, hogy főiskolánk ifjúsága önálló TIT-csoportot hozott létre közel 40 fővel azzal a céllal, hogy elsősorban az ifjúsági klubok ismeretterjesztő rendezvényeit látogatják, majd később természetesen vesznek részt az ifjúság között ismeretterjesztő munkában. Művészeti csoportjaink és szolistaik vállalták, fellépéseikkel hozzájárulnak majd a különböző ünnepségek, megemlékezések színvonalas megrendezéséhez. Rajzszakosaink kiállításokat szerveztek, a közművelődési szakkollégium hallgatói két megye községeit látogatva igyekeztek részt venni többek között a hagyománygyűjtés nehéz, de felemelően szép munkájában...

Hallgatóink jelesre vizsgáztak „hagyományőrzésből” is

Hagyományőrzés — hagyományteremtés

„A nemzeti hagyomány a szocialista hazafiság eleven tényezője, integráns része. A társadalom politikai, gazdasági, ideológiai-kulturális történelme egyben a szocialista jelen előtörténete is... A történelmi örökség egymás ellen ható, de ugyanakkor egymást feltételező folyamatok összessége... A forradalmi és a haladó hagyományok ápolása, a negatív tapasztalatok tanulságainak számon tartása egyik feltétele a szocialista nemzet

*„Néprajzos sarok” a kamerák előtt
Riporter: Fodor Judit matematika-fizika szakos hallgató*

önismeretének, táplálója közösségi tudatának, aktív tényezője szocializmust építő munkáknak...

Népünk milliói a szocializmusban vehették birtokba igazán saját hagyományait.” (Társadalmi Szemle, uo. 38.)

A hagyományok birtokbavételéhez hosszú volt az út, hiszen nagyon sokáig csak kallódtak hagyományaink, úgy tekintették egyesek azokat, mint káros örökséget szokás. Pedig a hagyomány nem más, mint a mához vezető út. Jóllehet ez az út sokak számára nem ismeretes, még a főiskolai hallgatók körében sem. Ennek okaként lehet megjelölni középiskolai oktatásunkban mutatkozó hiányosságokat, de kifogásolhatjuk a tömegkommunikációs eszközök tevékenységét is, hiszen főleg a televízió jóvoltából ifjúságunk például lassan jobban ismeri az angol történelmet, mint saját nemzetét. Közismert, hogy a városiasodás folyamata is világszerte siettet a múlttól való elszakadás folyamatát. Jellemző, hogy az UNESCO egyik vizsgálatának is a következőképpen fogalmazták meg témáját: „A múlt iránti érzék elvesztésének veszélyei.”

„SZOCIALISTA
HAZAFISÁG”
ORSZÁGOS
TANÁCSKOZÁS

EGER, 1968. OKTÓBER 17-18.

*Az egyik egri tanácskozás meghívójának
címlapja*

Az 1974-es egri tanácskozáson, mely a szocialista hazafiság és a közművelődés kapcsolatát vitatta meg, számosan hangoztatták, hogy a múlt talajáról messzebb lehet előre látni a jövőbe, a nagyobb történelmi távlat segít az embereknek abban, hogy jobban felismerjék, hol van a helyük, mi a felelősségük.

A hazához, illetve a szűkebb pátriához való ragaszkodás hatása szintén közismert. Az egészséges lokálpatriotizmus egyfajta kötődést is jelent. Az egri főiskolásoknak ilyen vonatkozásban is igen jók a lehetőségeik. Olyan városban végezhetik felsőfokú tanulmányaikat, hol a hazaszeregetet is tanulni lehet, hová évente félmillió idegen látogat el hazánk és a nagyvilág különböző tájairól, hogy tisztelegjenek a várvédő hősöknek és elidőzőnek Dobóék unokáinak mostani alkotásai előtt.

A feledésre ítélt népművészeti érték összegyűjtését is segítik főiskolásaink. Kutatómunkájuk nyomán nemcsak a tárgyi emlékek maradnak fenn, de újraélednek városunk környékének néptáncai, és népdalai is. Intézményünk diákhagyományai is egyre gazdagabbak. Erről tanúskodik többek között az a pályadolgozat is, mellyel 1974/75-ös tanévben hallgatóink első díjat nyertek.

Főiskolai hallgatóink hagyományt kutató, hagyományt őrző és hagyományt teremtő szerepe az ismertetett néhány példa alapján is bizonyítható, de ennek ellenére ránk is vonatkozik az állásfoglalásnak az a figyelmeztetése, mely szerint az eddigieknél jobban kell összekapcsolni a nemzeti hagyományok ápolását, a történeti szempontok érvényesítésével. Ugyanis „csak így válhat igazán tudatossá az a belső folytonosság és újszerűség, amely 1848-at, 1919-et és 1945-öt összekapcsolja és megkülönbözteti, csak a társadalmi és erkölcsi fogalmak, kategóriák tartalmi módosulásainak tudatos felismerése teszi lehetővé a hagyományok — köztük a forradalmi, a haladó, a népi hagyományok — kritikus elsajátítását és vállalását.” (Társadalmi Szemle uo. 46.)

Ünnepségek — megemlékezések

A hagyományörzésnek igen jó alkalmai az ünnepségek, megemlékezések, melyeknek célja a múltba tekintés, a múlt idézése, hiszen köztudott, hogy a múlt ismerete nélkül gyökértelen a jelen, de egyszersmind a múltnak a jelennek való szembesítése a jövőbe tekintést is szolgálja. Így lesz ünnepségeinken is „a szocialista hazafiság megbonthatatlan egysége hagyománynak és jelennek, folytonosságnak és jövőnek, munkásosztálynak és nemzetnek.” (Társadalmi Szemle uo. 44.)

Az ünnepségek egész sora ismétlődik évről évre, lehetőséget adva a nevelésnek is. Azonban éppen ebből az ismétlődésből adódik, hogy gyakran kevés bennük az egyéni, a sajátos, illetve az érdeklődést ébresztő, vonzó.

Hallgatóink magukkal hoznak az általános és középiskolából számos olyan emlékképet, mely azt tükrözi, hogy a lélektelenség, a sablonszerűség elszűrheti a legnemesebb érzelmeket hordozó ünnepeket is. Ebből adódik, hogy ha ünnepségről beszélünk ugyanaz a dekoráció, azonosan szerkesztett rendezvény, gépzene, szavalat, igazgatói beszéd jut eszünkbe, az utóbbiban legfeljebb a számok változása jelezve az aktualizálást, illetve az évek múlását.

Nem véletlen, hogy ünnepségeink megítélése olyan, amilyen, hiszen a frázisosság, az ötlettelenség, az ismétlődés, a belső fűtöttség hiánya senki számára nem eredményezhet olyan élményt, amilyen kívánatos lenne. Problémaként jelentkezik az is, hogy nagyon sok helyen az ünnepségeken való megjelenés kötelező. Nem azért mennek oda, mert a motívumok ösztönzik őket, hanem valamiféle kényszerből. Ez a tény aztán rányomja a bélyegét a részvételre is.

A tapasztalatok azt is igazolják, hogy a résztvevők ünnepi aktivitása nagymértékben csökken az által, hogy hiányzik ünnepségeink pszichikai, politikai előkészítése. Régi igazság, hogy nem ott kezdődik az ünneplés az ünnepség színhelyén, hanem sokkal előbb. A „bemelegítés”, a ráhangolás jelentősen módosítja a hatást. Vajon tudatosan élünk-e a tapasztalatainkkal, figyelembe vesszük-e az előkészítéssel kapcsolatos feladatokat? A gyakorlat azt igazolja, hogy nem vagy nem eléggé.

A mechanizálódás szintén nem járul hozzá az érzelmek fejlesztéséhez. A gépzene, a sablon bizonyos passzivitást, tiltakozást eredményez. A jelenlevők, ha őszinték sokszor nyilatkoznak úgy, hogy ünnepélyen voltak, de nem ők ünnepeltek.

Az ismétlődő dekoráció, az azonos elnökség, a frázisos üdvözlés, a megszokott protokollszöveg, az ijesztő mennyiségű papírokkal megjelenő ünnepi szónok is inkább tiltakozást vált ki, mint értelmi, érzelmi azonosulást.

A pedagógusképző intézményekben különleges jelentősége van az ünnepségek precíz, színvonalas megrendezésének, hiszen egyben példaként is kell szerepeljenek a leendő pedagógusok számára. Ez a tény nagyban növeli a felelősséget, s jóllehet igyekszünk a sablont kerülni, újat és újabbat adni, mégis az a tapasztalat, hogy nem sikerül teljes egészében a szándék megvalósulása.

Ünnepségeinket a Gárdonyi Géza Színházban rendezzük, mely rendkívül ünnepélyes miliót, nagyszerű feltételeket biztosít. Művészeti csoportjaink becsülettel felkészülnek az ünnepi műsorra, igyekezve minden esetben újítani, ötleteset adni, bekapcsolni a résztvevőket is. Szónokaink minden ünnepségen más-más személyt jelentenek, kik valóban mestereik az

*Díszünnepség a Gárdonyi Géza Színházban
Ünnepi beszédet mond: Csillag Béla, az MSZMP
főiskolai Bizottságának titkára, főiskolai tanszékvezető*

élő beszédnek. Rajztanszékünk művésztanárai gondoskodnak az ünnepi dekorációról. Kulturális-nevelési bizottságunk a KISZ-bizottsággal együtt igyekszik lelkiileg hangolni, politikailag is előkészíteni az ünnepséget... Valóban igyekszünk mindent megtenni a színvonalas rendezvények érdekében, hallgatóink mégis sokan vélekednek úgy, hogy többet, mást szeretnének. Főleg az ellen tiltakoznak, hogy az alapszervezetek vezetői kötelezővé teszik számukra az ünnepélyen való megjelenést.

Nézzünk néhány véleményt a főiskolai ünnepségekkel kapcsolatban: „A különböző nemzeti, történelmi évfordulóink megünneplése nem eléggé szervezett. Nem elég főiskolai keretben megünnepelni ezeket a jelentős évfordulókat, hiszen ide a főiskola hallgatói közül kevesen jutnak el. Jó lenne kisebb egységben, például alapszervezeten belül megemlékezni a jelentősebb évfordulókról. Persze ezeknek nem lehet kötelező jelleget adni. Minél többen érdekeltek abban, annál kevésbé fog tetszeni.” (M. I.)

„Az évfordulók megünneplésén sokan csak azért vesznek részt, mert kötelező, mert közlik, hogy névsorolvasás lesz... Jó lenne elérni azt, hogy ide is önként menjenek a hallgatók.” (H. M.)

„Nagyon sokan csak azért mennek el az ünnepélyekre, mert kötelező. Jó lenne, ha az ünnepély vonzóbb lenne és nem lenne kötelező. Például a szolidaritási nagygyűlésen való részvétel önkéntes volt. Elég sokan voltunk. Mindenki olyan, akit érdekelt, hogy mi fog ott történni.” (Sz. E.)

„A nemzeti és nemzetközi ünnepek megünneplése minden évben ismétlődik. A probléma ott van, hogy általában egy-két nappal előtte kerül sor az ünneplésre, mert az ünnep napján mindenki szeretne kikapcsolódni, szeretné élvezni a szabadságot. Sajnos az ünnepélyeken való megjelenés kötelező. Pedig azzal nem lehet lemérni senkinek a hazafiságát, hogy elmegy-e az ünnepségre vagy sem!” (L. É.)

„A nagy ünnepek, események megünneplésénél jó lenne, ha lelkesebbek lennénk. A lelkesedés hiánya persze a szervezés hiányosságaira is rámutat, esetleg az iskolai egyhangú műsorokra is visszavezethető.” (V. L-né)

„A főbb ünnepségeket jól megszervezik, de hogy az ünnepségekre önként menjenek el hallgatók, abban már nem bíznak. Mindig kijelölt szakok vesznek részt egy-egy ünnepélyen. A hallgatók egyik része ünnepélyen van, míg a másik már vidáman hazafelé utazik. Ilyen szempontból azok vannak hátrányos helyzetben, akiknek az ünnepségeken kell részt venniük.” (M. M.)

„Az ünnepélyek, megemlékezések legyenek minél változatosabbak. A megjelenés pedig ne legyen kötelező, legalábbis ne így álljanak hozzá. Szerintem színvonalas megemlékezésekkel kivezénylés nélkül is tudnánk hatni. Ha vonzó, érdekes, színvonalas az ünnepély vagy megemlékezés, szívesen vagyunk ott azon, emlékezünk vissza rá.” (R. É.)

„Az ünnepekről, évfordulókról való megemlékezések szükségesek és szépek. Roppant nagy hatása lehet szerintem a jól sikerült ünnepségeknek. De itt is sok szempontot kell figyelembe venni. Először is ne legyen sablonos. Ez általában minden megemlékezés hibája. A második pedig az, hogy az ott megjelentek csak mintegy dekorációként vannak jelen, de ez szerintem már az első hibából ered.” (G. T.)

Vitatkozni lehet ugyan ezekkel a megállapításokkal, maradéktalanul nem is fogadhatók el a kritikai megjegyzések, de jó ha odafigyelünk azokra, még akkor is, ha csak érintik az igazságot.

Főiskolásainknak — amint már arra utaltunk — számos vonatkozásban speciális esete van, hiszen Eger, az egri vár, a várvédő hősökre való emlékezés, számos rendezvény valósággal találja a lehetőségeket. De vajon élünk-e ezekkel is?

Bizonyos, hogy a II. sz. Gyakorló Iskola Bornemissza Gergely nevét viselő úttörőcsapata, mely minden tanévben a várban tartja első csapatgyűlését a hősökre emlékezve, a hősök nemes szellemét idézve, a múlt és a jelen nagyszerű kapcsolatára ad módot. A szocialista hazafisággal foglalkozó tanácskozáson is számos hallgatónkkal veszünk részt évről évre. A Gárdonyi Géza diáknapi rendezvényei általában szintén a várban kezdődnek el, látványos, érdekes, minden sablont nélkülöző ünnepi játékkal...

Lehet azonban tanulnunk külföldi példákból is. Az elmúlt esztendőben több szomszédos országban vettek részt művészeti csoportjaink különböző fesztiválokon. Így eljutottak az NDK-ba is, hol az egyik program a buchenwaldi haláltábor meglátogatása, az áldozatok, a hősök sírjánál való tisztelgés volt. A programot megelőzően előadást hallgattunk, illetve filmet néztünk a II. világháború egyik legkegyetlenebb mementójáról. Ezt követően nem tudtunk egyébre gondolni, csak az elembertelenedett emberre, a sok ezer mártírra, az értelmetlen halálra, E. Thelmannra és hőstársaira. Majd amikor elindultunk a tömegsírokhoz, a harangtoronyból messzire hangzó bim-bam egy-egy szívdobogáshoz hasonlított, egy-egy volt életet idézett.

Nem a mi szokásainkat követték a vendéglátóink. Nem vásároltak koszorút kulturális delegációknak, hogy a vezetők helyezték azt el adott helyen. Javasolták, hogy költőpénzünkől ki-ki vegyen egy-egy szál virágot és azt tegye mindenki maga az egyik tömegsírra. A megszokott gépzene helyett énekeltek a delegációk. Több nyelven hangzott fel egyszerre ugyanaz a dallam: „... és nemzetközivé lesz, holnapra a világ!”

A saját és a másutt szerzett tapasztalatok arra ösztönöznek, hogy újból és újból nézzünk szemben önmagunkkal. Ahogyan a pedagógus számára a tanítási órának nem akkor van vége, amikor a csengőszóra kivonul az osztály, hanem akkor, amikor elvégezte saját munkájának elemzését, értékelését is, hasonlóképpen kell eljárnia az ünnepélyek, megemlékezések rendezőinek, szervezőinek is. Bizonyos, hogy az évek során felhalmozott tapasztalatok alapján levont következtetések felhasználásának megmutatkoznak majd eredményei.

Hallgatóink véleményével kell egyetértetni abban is, hogy az ünnepségeken való megjelenés kötelezővé tétele valóban méltatlan a tanárképző főiskolához. Ami kötelező, az már eleve nem jó — vélekednek a hallgatók. Olyan műsorokat kell szervezni, hogy a résztvevők számára kitüntetésnek számítson a jelenlét.

Az egyetlen központi rendezvény helyett — alapszervezeti, stb. szervezésben — kisebb ünnepségeket kellene tartani. Amennyiben mégis ragaszkodnának felsőbb szerveink a központi rendezvényekhez, úgy az lenne szerencsés, ha a sok kisebb rendezvény résztvevőinek képvisellete vehetne

azon részt. El kellene szakadni minden megszokott sablontól, újítani kellene, mindig mást kellene adni, mint az előző alkalommal.

Lényegesen erősebb érzelmi hatást kellene elérni műsorainkkal.

A résztvevőket jobban be kellene vonni az ünnepségek előkészítésébe, de magába az ünneplésbe is. Az a hallgató, akinek az a feladata csupán, hogy mivel őt is kijelölték, végig kell ülnie a rendezvényt, nagymértékben különbözik attól, aki motiválva, az ünnepvárás folyamatában vesz részt a rendezvényen belső kényszerből, érdeklődésből, vagy ha úgy tetszik hazafias lelkesedéstől vezetve. Azt is ki kellene próbálni, hogy egy-egy alkalommal hallgatóink maguk tartsanak ünnepi megemlékezést, hiszen ha társaikhoz szólnak, bizonyára konkrétabbá, érdekesebbé válik a mondanivaló.

A gépzenét alá kellene rendelni a közös éneklésnek, a résztvevők aktivitásának, mert ha sokáig tart még a jelenlegi gyakorlat, elképzelhető, hogy fiaink még a nemzeti Himnuszt is elfelejtik, nem is szólva a Szózatról, amit talán már most sem tudnának énekelni.

Az ünneplésnek jelentősége, a személyiségre gyakorolt hatása, közismert. Véleményünk szerint a szocialista hazafiságra és proletár nemzetköziségre nevelés szempontjából lényegesen több lehetőség rejlik bennük, mint amit jelenleg kihasználunk.

Az MSZMP KB Kultúrpolitikai Munkabizottságának állásfoglalása számos egyéb gondolatot is ébresztett, melyekre a dolgozat terjedelmének kötöttsége miatt csak utalhatunk: Sajátos problémaként jelentkezik a főiskolákon, így nálunk is a honvédelmi nevelés. A férfi hallgatóink nagyobb része már teljesített katonai szolgálatot. Sajnos ez a tény nem hat eléggé pozitív irányban. Többet, mást várnánk hallgatóinktól, mint a néphadsergben nyert élmények pusztá felidézését.

A tömegkommunikációs eszközök lehetőségeivel is jobban kellene élni, hiszen például az olyan műsorok, mint amilyen „A capuai fiúk üzenete” volt, mely disszidens fiatalokról készült, nagyon sok nézőben megfogalmazta, hogy mit is jelent a hazához való kötődés, illetve szülő, a haza elvesztése, a hontalanság.

Méginkább tudatosítani kellene az ifjúságban, hogy nemcsak a múlt felidézése, a múlt hagyományainak ápolása, de a mindennapi munka becsületes elvégzése, az áldozatvállalás, a többet akarás, a választott hivatásra való minél alaposabb felkészülés, a társadalmi tulajdon védelme és fejlesztése, a közösség erősítése, a Szovjetunió és a népi demokráciák országépítő, szocialista tábor erősítő, világbékét védő tevékenységének megismerése... mind-mind tükrözője a szocialista hazafiságnak és a proletár internacionalizmusnak. Megszívlelendők Mód Aladár szavai: *„Ezt a fiatal-ságot nem lehet csak a múlt, csak a történelem, Rákóczi, 1848 és 1919 alapján vagy elsősorban onnan kiindulva hazafiságra nevelni. Ellenkezőleg, úgy gondolom, hogy az ifjúság a történelem jelentőségét is elsősorban a jelen kérdésére választ keresve kell, hogy igazában megértse, hazafisága élő részévé tegye. Az élet, a természet törvénye, hogy az ifjúság, az új nemzedék a jelenből indul ki, s a jövőbe tekint. A múlt abból a szempontból érdekes és válik izgalmassá, igazán élővé számára, hogy mire tanít a jelenben, mennyiben ad hitet, önbizalmat a jelen harcaihoz.”*

IRODALOM

- A közművelődés helyzete és fejlesztésének feladatai. Kossuth Kiadó, 1974.
A közoktatás helyzete és fejlesztésének feladatai. Kossuth Kiadó, 1972.
A szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus időszerű kérdései. Társadalmi Szemle, 1974. október, 32—48.
A szocialista hazafiság — cselekvő hazafiság. Népszabadság, 1974. október 18.
A szocialista hazafiság időszerű kérdései. Ifjúsági Lapkiadó, 1974.
Az általános iskolai tanárképzős 25 éve az egri tanárképző főiskolán. Eger, 1973.
Aczél György: Eszménk erejével. Kossuth Kiadó, 1971.
Aczél György: Szocialista kultúra — közösségi ember. Kossuth Kiadó, 1974.
Ágoston György: Neveléstudomány. Tankönyvkiadó, 1970.
Erdey-Grúz Tibor: A pedagógus szerepe a tudományos-technikai forradalom korszakában. Pedagógiai Szemle, 1974. VI. 483.
Heves megye a jubileum tükrében. Eger, 1970.
Józsa György: A szocialista nemzet új típusú történelmi közösség. Népújság, 1975. I. 14.
Keserű Ernő: Szocialista hazafiság és közművelődés. Magyar Nemzet, 1974. október 18.
Keserű Ernő: Korszerű hazafiság. Magyar Nemzet, 1974. október 20.
Király István: Hazafiság és forradalmiság. Kossuth Kiadó, 1974.
Nagy Andor: A főiskolai ünnepélyek rendezésének néhány módszertani kérdése. ETTK. II. S. M. 201.
Nagy Andor: Szocialista hazafiságra nevelés a film segítségével. Szocialista hazafiság, Budapest, 1969. 87.
Nagy Andor: Hazai estéken egri főiskolások a kamerák előtt. Szervezeti Életünk, 1974. 2. 70.
Nánási Miklós: Pedagógia. Tankönyvkiadó, 1972.
Nemzeti és mozgalmi ünnepeink. Kossuth Kiadó, 1972.
Országos Pedagógiai Intézet: Útmutató „A szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus időszerű kérdései” téma nevelőtestületi feldolgozásához. Köznevelés, 1975. január 3. 9.
Szabó László: Hazafias nevelés. Népszabadság, 1972. október 8.
Zrinszky László: A politikai műveltség tartalmi és szerkezeti vázlata. Pedagógiai Szemle, 1974. VI. 493.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЙ ПАТРИОТИЗМ, ПРОЛЕТАРСКИЙ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМ, ПОДГОТОВКА ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКИХ КАДРОВ

Д-р Надь Андор

На настоящем этапе нашего развития имеет большое значение правильное определение пролетарского интернационализма. Этим вопросом занимается и позиция ЦК нашей партии.

Анализ этого документа является задачей всех, но он особенно важен для преподавателей разных школ и пединститутов.

В настоящей статье автор анализирует воспитание студентов в духе социалистического патриотизма и интернационализма на основе упомянутого документа в пединституте им. Хо Ши Мина.

Статья указывает на важную роль революционности, традиции на вопросы торжественных праздников, ознаменований в воспитании.

Статья старается давать ответы — и по мнениям студентов — на анализируемые автором проблемы, показывая на правильный путь.

Статья опирается на опыты, получаемые в нашем пединституте по своим выводам желает помогать и другим.